

11 BIRŽELIO

1893 M.

LIETUVISZKASIS No. 14.

BALSAS.

Lietuwiszkasis Balsas iszeima 3syk ant mėnesio.

Kasztuoja ant metu 2 dorėlu. o Auropoje 3 dorėlai. Atskiras numeris 5 c.

Už colį apgarsinimu ant metu 10 dorėlu. o wieną sykį garsinant 20 centu už kožną eilutę.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS, SHENANDOAH Pa.

PIGIAUSIA WIETA PERKANT

naminius daigtus, Siuwimo **MASINAS** WARGONUS, PIANO IR GRABES pas WILLIAMS & BROS, 13 Main Street, Shenandoah Pa.

LIETUWIU SANDARBYSTOS KROMAS pardnoda geriausius taworus už pigiausią prekę. Nėkur pigiaus neparduoda mlitu ruginiu ir kwietiniu, mėsos, mūilo, kawos, deszru, krakmolo, tabako, rezinku, agurku, stiklu, torėlku darbmū drapanu ir tt. Eikite ir pirkkite wisą sądarbystos krome! Imokantis lietnwis už akcią \$ 10 stojasi sąwal lytoju kromo. Nepamirszkite wietą! **E. CENTRE UL.,** arti Lehigh Valley geležinkeldwario, SHENANDOAH PA.

MARTYNAS JANKUS BITENUOSE

yra agentu L. Balso dėl Lietuwos. Už tai užmaršnai, norėdami gauti Balsą ir kningas, kreipkitesi prie jo, raszdami po adresn: M. Jankus, Bitėnai. p. Lumpcėnai, Ostpreussen.

J. H. POMEROY, ADWOKATAS,

SHENANDOAH PA. Office: namuose Boddallo.

Turiu labai daug nauju taworu, daugiaus ne kad yra kromuose ant szitoš ulyczios Wiskas labai pigu! Nedėwėkite senu drapanu, iki nenusipirskite pigiu gražiu ir nauju pas sawo gerą pažystamą

Wolfa Levine

31 North MAIN St. Shenandoah Pa.

DUONOS IR WISOKIU PYRAGU (PIES, CAKES IR PRETZELS)

o taip-gi ir wisokiu „candies”

galima gauti labai pigiai pas manę, ateikitel!

R. Winter,

No 25 S. Main St. SHENANDOAA.

A. Abramaitis & H. Rubelis,

Drapanas darome ant apstelowimo isz materijos naujai isz pabrinko iszėjusios, taip-gi pardnodame wirszutinius ir apatinius marszkiinius, skrybėles, kalnėrius, petneszas, skepetaites szilkinies ir linines, pokaklinius paraiszczius, ir penziakas. Ateikite, brolai, pas mus pirkti!

136 N. MAIN ST.

Netoli no Coal St. SHENANDOAH PA.

NO RĒDYSTĒS.

L. Bašas per nekuri ūķākā uģaiszo dēlto, kad rēdystē buwo uģsiēmusi uģbaigti spaudā istorijos Lietuwos, jau seniai pradētos. Dabar tas darbas yra jau atliktas, ir kaip tiktai bus pagatawoti žiamłapiai, Lietuwos istorija eis į pardosā. Kasztuos Amerikoje 75 centai, o Europoje 1 rub. 25 kap. Wisi lietuwiai yra uģprasozomi kuomi weikiausiai nusipirkti szitā kningā.

ISZ DRAUGIJINĒS UKĒS.

(Pabaigal. *Ar galime tikēties geresnēs atmainos žmoniū gyvenime?* Mudu dabar žinowa, skaitytojau, kad wieni žmonēs už dyka pawaldō turtā ir uģdarbi kitu. Dabar klausimas, ar gali kaltinti kiekwiens pabrikantā uģ szitai, ar gali ji laikyti uģ neteisingā žmogū, kurie užgrēbia swetimus turtus? Ne, to negali daryti: ezia ne kiekwiens atskyrus didžturtis ar kas kitas, bet wisa draugija, teisingiaus kalbant, tame dalyke kaltas szįdieniais draugijos budas gyvenimo. Łaika baudžiawū kiekwiens ponas už dyka atsiimdawo no žmogaus dali jo darbo ir uģdarbio; szitai kiekwiens aiszkiai matē ir suprato; wienok nekas nekaltino tuokart abelnai ponu; kaltino tik tokius, kurie łabai muszdawo žmones, per daug skriausdawo ir tt., bet tokius, kurie atsiimdawo tik tai, kas jiems pagal tu dienu supratimā prigulējo, girdawo, o ne kaltindawo; taip ir dabar, reikia kaltinti ir rupintiesi permaintyti szios dienos budā gyvenimo; atskyrus-gi pabrikantus žmonēs giria, jeigu jie atsiima tik tai, kas jiems pagal szios dienos supratimā priguli. Budas-gi gyvenimo žmoniū mainosi ir istorija rodo mums, kad jis nuolat pamažu eina geryn. Giloje senowėje žmonēs wisur ir wisi buwo łaukiniai; tokiu žmoniū nekuriose szalyse dar daug. Tada, sakau, wisi žmonēs wienaip gyweno: maitinosi žweja ar medžiokle, bet geru irankiu: tinklu, szaudyklu ir tt. neturējo; už tatai łabai mažai pasigamindawo maisto: ką pasigamindawo, tą suwalgydawo; drapanos lemtos neturējo: apsidengdawo žwėriū kailais; namu statyti nemokējo ir neturējo kur lemtai pasislēpti no szalcziū, lytaus ir wēju ir tt. Taip gyvenant dažnai kiekwienam reikēdawo kēsti badā ir szalti, karszti ir wisokias nelaimes; kaip sakiau, kiekwiens, ką prisime džiudawo, tą ir suwalgydawo, dėl ateinancziū laiko neko nelikdawo; o jeigu paskui ilgai nepagaudawo jokio gywulo, tai turēdawo kēsti badā; taip pat budawo ir su kita s reikalais. Paskiaus pradējo laikyti gywulus, o dai paskiaus dasimislyjo apairbinēti žiamę: tada žinoma jau pasirupindawo maisto; ant ilgesnio laiko; bet darbas buwo łabai sunkus, o pelno mažai, nēs neturējo geru irankiu: pirmiausiai ardydawo žiamę su lazdomis arba medininiais kastuwais ir negreitu iszmislyjo medinę žagrę ir tt. Pradējus žmonēs statyti namus isz pradziū nebuwo langū, nebuwo kakalō, tokie namai łabai mažai gindawo no szalcziū ir audru. Dar ir dabar Lietuwoje randasi ukininkai, kuriū grincziuos duminēs su mažyziūis langelais; žiamę ter. laiko awis, szeria kiaules; tokiose grincziuose baisiai nesweikas oras. Sulyginkite dabar toki žmoniū gyvenimā su dabarnykszcziū gyvenimu nors nelabai turtingo žmogaus; skirtumas kaip tarp dienos ir nakties. O ką jau kalbēti apie gyvenimā turtinguju! Dabar ir neturtingo gyvenimas geresnis nei kaip tada kiekwiens žmogaus; o jeigu nekuri dabar

łabai gerai gywena ir mēs matome, kad žmonēs moka ir gali pagerinti sawo buwi, tai reikia ir kitiems stengtiesi idatirti.

Kad paaiszkinti, jog žmoniū gyvenimas eina geryn, parodysiu dar paweizdā. Senowėje buwo wergystē; wergu taip pat, kaip gywulai, kaip kiti negywi daigtai, prigulējo luosiemis žmonēm; 'ponas' galējo užmuszti, nuplakti, parduoti wergā; žodziū kalbant jis su wergu galējo daryti ką norējo, lygiai kaip su gywulu. Po wergystēs uģstojō baudžiawos; baudžiauninkas jau nepriguli ponui taip, kaip ir kiekwiens daigtas; ponas turi tiesę atsiimti saw dali uģdarbio, bet parduoti ar užmuszti neturi tiesos. Aiszka, kad laike baudžiawū gyvenimas žmoniū jau geresnis nei kaip laike wergystēs. Ant galo isznyko ir baudžiawos ir žmonēs dabar luosi; prie baudžiawū ponai sudydawo baudžiauninkus, galēdawo juos plakti, patys turējo daugias tiesu už prastus žmones; dabar wisi žmonēs priesz istatymus lygus ir luosi; wisus sudyja wienas sudas ir dėl wisu wieni istatymai; paweizdan, pirma jeigu ponas užmuszdawo žmogū, tai ji lengwiaus apkaltindawo nei kaip žmogū žudi prastā žmogū; dabar-gi to skirtumo nėra.

Man rodosi, kad isz szitu keliū žodziū galima sziek-tiek numanyti, jog žmoniū gyvenimas ant szio szwioto eina geryn. Bet reikia žuoti, kad ne pats gyvenimas eina geryn, ale žmonēs ji gerina: žmonēs iszmaikino wergystę, žmonēs iszmaikino baudžiawas; jie iszmaikins ir tai, kas dabar yra negero. Iki žmonēs nesupranta nežino, kas negera ir dėlko taip, tai nei permamos negali buti. Jau ir dabar sziek-tiek mēgina pagerinti darbininku gyvenimā. Žinome, jog daugumas pabrikanto pelno priguli no ilgumo darbo dienos, nēs tada ilgesnis „pridėtasis darbo laikas“, bet per ilgai dirbdami žmonēs baisiai kankinasi, negauna atsilisio, gadina sawo sweikatā ir trumpina awžiū. Už tatai nekuriose szalyse wyriausybē iszduoda istatymus, kurie uģdraudžia pabrikantams laikyti łabai ilgai žmones pri darbo; wyriausybē kaip kur suwis uģdraudžia łabai janiems waiakams dirbti pabrikuose; moterims ir waiakams nedaleidžia dirbti nekuriuose pabrikuose ir naktymis; jį priwerczia pabrikantus itaisyti moksluyczius darbininku waiakams ir tt. Nekuriuos reikalus dabar užganēdina draugija, o ne kiekwiens saw žmogus; taip antai, dabar dēl luose mēstuose gywentojai moka mokesti, o mēsto walditai pagamina wandeni; moka pagal tai, kiek kas turi turėti o wandenio ima, kiek kam reikia. Nekuriose szalyse jau uģdeda tokiā mokesti: jeigu turintis 100 rublu moka wyriausybei wienā rubli, tai turintis du szimtu moka ne 2 rublius, ale tegul bus 4 ar 5 sykius, kaip paliepin; žodliū kalbant, juo daugiau kas turi pelno, juo kur-kas daugiau moka; tokia mokestis łabai teisinga, nēs turintis daugiau, kad ir daugiau užmokēs, tai wis netaip jaus: tas, ką turintis 100 r., užmokējęs du, turēs 98 rb.; turintis gi 200 r., užmokēs 10 r., tai wis turēs dar 190 rb., už kuriuos žmonės gali kur-kas geriaus gywenti nei pirmas. Mēgina, sakau, itaisyti sziek-tiek žmoniū gyvenimā, bet dar łabai mažai nēs wyriausybēs wisur eina už didžturczius; paweizdama Prancuzijoje toji mokestis, kuriā aprasziau, dar neuždēta, nors jau kelissyk nekuri wyrai kalbino apie tai selim. Tuomi tarpu Prancuzijoje žmonēs renka pasiuntinius isz seimā; dėlko-gi iszrenka sawo prieszius? dėlko kad neapszwiesti ir neturtingi; didžturczini juos paperka ar ibaigmas kad atstatysę no darbo, jei nepaduos balso už tą, kurį jiems patinka; no szito galētu iszsigelbēti padarydami tarp sawęs araugystes ir susiwiennyjimus. Szitai jau pradējo daryti, bet daugelis dar neprisideda, nēs nesupranta sawo reikalū. Tamsybē ir aklybe tai arsziausias prieszias žmo-

niu; jeigu žmogus nežinai, dėlko tokia nelaimė atsitiko, tai nežinai nei kaip gelbėtis, nei kaip išvengti; jeigu nežinai, ką ir kaip reikia daryti, tai nei negali nėko gero padaryti. Gyvenimas, nors labai pamažu, bet eina geryn, geresniu jį daro patys žmonės; iki žmonės nežino, kas yra negeru ir kaip išvengti negerą, tai turi būti taip, kaip yra. Tai-gi kuo labiausiai reikia rūpintis apszviesti savo protą. Be mokslo nėko gero nepamatsime.

Musu tėwynėje, Lietuvoje, beveik nėra pabriku, wienok wis-gi yra daug neturtėlu ir daug tokiu, kurie naudojasi neteisingu swetimu darbu ir turtu. Nors pabriku pridaro daug daigtu, bet ant mano pažiuros jie negeistini dėlei tu priežasciu, kokias asz czia trumpai parodžiau. Pabrikus butu labai gerai itaisyti, jeigu jie prigulėtu wisiems darbininkams, bet szitai dabar negalima, nės žmonės suwis neapszviesti, tamsus. Lietuwiai geriaus padarytu, kad griebtusi už amatu ir reikalautu no wyriausybes paszafpos ir itaisymo mokslinyeziu, kuriose apart kitu mokslu mokintu wisokiu amatu. Toliaus, lietuwiams butinai reikia imtiesi už prekystės. Lietuvoje daug dvaru, isz kuriu wieni priguli ponams, kiti wyriausybei. Ponai kartais, žienda i skolas, uualina laukus ir paskui paduoda dvarą; lietuwiams prigulėtu stengtis atpirkti saw tokius dvarus, szitai geriausiai padaryti susidedant i drangystes; wyriau sybė uždėjo ir banką, kad paszelpti žmones perkanczius žimę, bet tas bankas mažai maudos atnesza. Lietuwiai turi reikalauti no wyriausybes didesnės paszafpos. Antra, reikia praszyti, kad wyriausybe sawo dvarus samdytu nedidelais sklypais prasties žmonėms, kaip tai daro Latwijoje; tada ir ji turi daugiaus pelno ir žmonėms geriaus butu. Abiemai reikia rūpintis, kad žiamė priguletu jos apdirbojams. Bet ar žiamę gerai apdirbti, ar amatu arba prekyste naudingai užsiimti, reikia daugiaus iszmanyti ir mokslo.

Tuomi tarpu baigsiu sawo raszteli. Szitame sawo rasztelyje asz nors trumpai norėjau iszaiszkinti nekuriuos ipatingus szįdientnio gyvenimo atsitikimus, ipacz gi swarbiausia dalyką t. y. tai, kokiū budu taip labai didinasi metas po metui skirtumas tarp didžturcziu ir neturtėlu. Tiktai dar turiu pruminti, kad asz rupinausi kuo trumpiausiai kalbeti ir labai gali buti, kad trumpai kalbėdamas asz newisur aiszkiai iszguldžiau.

P. LUTAS.

KATALIKYSTĖ IR DIEWAS MAMMONAS.

(Tęsa.) Gadynėse kryžewystės Europa labiausiai patwino relikwijomis. Parneszu isz 'szwentos' žiamės wisokias 'szwentybes'. Kada koks mēstas buwo immtas, ten pirmiausiai jieszkojo relikwiju, nės tos buwo brangesnės negu auksas ir brangakmeniai.

Ludwikas 'Szwentasis', karalus Prancuzijos, atliko dwi nelaimingas kryžkelones, wienok jis pasitieszyjo isz sawo nelaimės, nės jau pusisekė keletą skelaudžiū no kryžiaus, keletą winiu, kempinę, purpurinę sermėgą Kristaus ir arszkėtinę karuną — iszpirkti už milžiniską sumą pinigū. Kad tos szwentybės tape parwežtos, jis pats su sawo dvarionymis ėjo basas pasitikti iki Vincennes!

Heinrikis Lutas parsineszė daug relikwiju i Brunswiką. Swarbiausioji isz tu buwo nyksztis szw. Morkaus, už kuri Wenecijėnai weltuo siulė 100.000 dukatu.

Itikėjimas i szitas relikwijas taip buwo negirdėtas, kaip ir prekę už jas užmokama. Kuningai butu turėję buti aniołais, jei jie nebutu naudojęsi isz kwailumo žmoniu.

Wisas aptaisas Kristaus, 'mergės' Marijos, 'szwento' Juozapo ir daugybės kitu 'szwentuju' atsirado. Atrastas

buwo kalawijas, kuriuomi rymėnas Longinus perdurė szoną Kristaus; prakaitinė skepeta, su kuria szw. Weronika nuszlnostė weidą Kristaus, jam einant i Golgotą, o i kurią jis dėl paminklo atspausdino sawo weidą! Tos skepetos tiek buwo dalu, kad jas sudėjus butu ieszėję i 50 uolakeziu ilgumo! Tai daili skepetaitė!

Atsirado ir szmaragdinis bludas, kuri Salamonas dowanojo karalėnei Sabos, ir isz kurio Kristus walgė sawo welykini awinėli. Wyno puodus no swotbos Kanoje taip-gi supjieszkota, ir juose buwo dar wynas, kuris nėkuomet nesimažino. Isz pradžios ju buwo 6, bet ju skaitlus pasidaugino, ir rodyta juos Kōel e ir Magdeburge. — Skelaudžiū kryžiaus tiek daug buwo, kad isz medžio ten suwartoto butu galima buwę pabudawoti karės laiwą, o winiu uo kryžiaus buwo daug centneriu. Arszkėcziai isz arszkėtinės karunos radosi (žinoma kožname patworyje); isz nekuriu kraujas tekėjo kožną didžipją pėtnuczią.

Kielikas, isz kurio Jėzus gērė, kada jis instatė szwentą komuniją, taip-gi susirado, drauge ir duona, kuri liko no tos wakarėnės. Toliaus burtiniai kaulukai, kuriuos žalnėriai mētė dėl Kristaus sermėgos. Tokiu nesiotu sermėgu rodyta gana daug, tarp kitu Trijėre, Argentouil'e, St. Jago, Ryne, Friaul'e ir tt.

Rado marszkinis Marijos, kurie taip yra dideli, kad jie storam wyrui taktu ant plōszcziaus; labai brangu sužieduwiu žiedą Marijos rodė Perusoje; labai dailus czewerykuczius ir porą milžiniskai didelū raudonū, kuriuos ji dėwėjo, eidama lankyti szw. Elžbietą. Juk rado ir plāukus szwentosios mergės wisokiu spawtu drauge su jos szukomis. Wienok nerado szepetuko dėl dantu szweitimio. Bet už tai rado tiek daug jos pieno, kiek be abejonės 20 lietuwininkiu, žindancziu waikus, negalėtu duoti. Kraujas Kristaus radosi tai lašzais, tai wěl suleistas i bonkas. Nedaug kraujo — taip sako sakmė — surinko Nikodėmas, nuimdamas Kristu no kryžiaus, ir darė tuomi daug stebuklu. Bet žydai ji persekiojo ir jis buwęs prispirtas paslėpti kraują i paukszczio snapą ir imesti i marę su rasztiszkažinia. Pakrasztyje Normandijos — suprantame, po kiek kłajojimu — tas snapas priplaukė prie kraszto. Netolymais medžiojanti gauja staigu pasigedo szunu ir briedžiu. Jieszkodami juos rado — wisus suktaupus priesz tą stebuklingą snapą. Ercikis Normandijos ant tos wietos tuojau pastatydino klosztorin, kuris wadinosi B e c (Snapas), ir kuriam szw. kraujas atneszė milijonus.

Wystyklu Kristaus labai daug; o ir bjauriai mažos kelinaites szw. Juozapo atsirado taip-gi drauge su jo namstatytos irankias. Wienas isz 30 sidabringrasziu atsirado drauge su baisiai stora, 12 pėdu ilga wirwe, su kuria par. dawėjas Judas pasikorė; jo labai maža, tuszczia maszna taip-gi nepradingo, drauge su lampa, kuria jis szwiete Kristu iszduodamas.

Juk ir lahta atsirado, ant kurios gaidys tupėjo, kada užgiedojimu jis sužadino Petro sielą, drauge su kelomis plunksnomis to paukszczio; toliaus akmuo, kuriuomi welnias gundė Kristu pustynėje: mazgotuwė, kurioje Pilotas nusimazgojo rankas; kaulai'asito, kuris Kristu jodino werboje, kaip ir kelos szakutės palmu, kurias tą dieną wartota. Toliaus rado akmenis, kurius užakmenuotas pasiliko szw. Staponas — pukus achatai! — milžiniskai didelė gerklė pasakiszko szw. Jurgio; daugybės kaužu Betleheme nuteriotu waiku; retėžys Petro, radosi ir sudžiuwusi ranka szw. Antano, kuri wienok iszszirodė esanti mižu briedžio!

Juk ir isz seno testamento tapė surastos relikwijos. Tai-gi tuos isz ju per tukstantmeti laukė diewuoto suradimo. Rado lazdą, kuria Maižys perdalino Raudonąją marę,

manną pustynės, Nojaus barzdą, nauginę gyvatę, szmuktą uoš, isz kurios Maižys wandeni iszmauszo, su 4 kaip žirniai mažomis skylėmis; arszkėcius no degancio krumo; kedę, no kurios Eli nupuolė ir kaklę nusilaužė; žirkles, kuriomis Delila apkirpo Simsoną; balsini kuji Dowydo, kuri rodė Erfurte ir tt.

Relikwija plataus garso buwo drapana szw. Martyno, kuri kariszkosė kelonėse buwo nesziujama kaipo karuna. Kuningai, kurie tą szwentenybę neszdawo, wadinosi Capollani, ir bažnycia, kur ją laikė, Capella. Tas wardas weikiai pasiplatino, ir no to pacina koplyczios ir kapellonai.

Itikėjimas žmoniu i szitas relikwijas taip buwo didelis, kad kuningai pasidrasindawo dalykus rodyti paikus ir negalimus, o ir szia dien dar teberodo tikrai katalikiszkosė szalyse. Taip rodyta plunksnā isz sparno anioło Gabrieiaus, deiginā ir skydā arkianioło Mikolo, kuris su welniu kaudamasi juos wartojęs; truputi Kristaus kwapo dėžutė; bonką aigyptiszko aptemimo; truputi garso warpu, muszamu, kada Kristus traukė i Jeruzolimā; spinduli žwaigždės, kuri szwietė gudruolams isz rytžiamiu; truputi žodžio, kunu pastojusio; kelis dusawimus Juozapo, kada jis medį szakotą turėjo lyginti; smaitgi kune, kuris szw. Powylui taip daug klapatō daręs, ir dar begales wisokiu nekystu.

Begėdystė kuningu nežinojo rubežiaus, nės paikystė szwieto buwo neaprubežiujota.

Paggio Braciolini pasakoja szitoki juokingā atsitikimā: „Wienas zokoninkas insimylėjo i gražiā moteriszkę ir mėginō ją wisokiais budais iszwesti isz kelo. Ir jam tai pasisekė. Ji apsimetė sunkia liga ir reikalawo, kad tą zokoninkā jai parwežtu kaipo spawėdninkā. Szitas atwyko, su ja pagal papratimā likosi wienas, idant jos spawėdę iszklausyti, ir pasiliko iszklausytas pats. Kitā dienā jis wėl atėjo ir pasidėjo, dėl wigados, sawo kelines ant lowos moteriszkės. Wyrui pasirodė, kad spawėdė per ilgai tęsiasi; jis žingėdus netikėtai inėjo i grincziā. Zokoninkas dawė absolucijā kuomi weikiausiai ir bėgo, bet — užsimirszo paimti sawo kelines.

Tos-gi atkerszo godžiam wyrui pateko i rankas. Jis iszbėgo ant uleycios ir rodė tuos iszduotojus sawo susėdams, uždegė ju inirtimā ir su jais insilaužė i klostoriu. Zokoninkui turėjo buti galas! Senas Pateris woltuo stengėsi apmalszinti sukirszėli, kuris wienok dabar jau butu tą dalykā nuslėpęs, jeigu butu galima. Szitai patėmyjo senas Pateris ir tarė jam: tegul jis dėl szitu kelniu nėko pikto nemislyja, nės tai ēsā kelinės szw. Pranoiszkaus, kurios nuodugnai gydancios tokias ligas, kokia serga jo pati. Idant ji apraminti, jis pargabendinsęs kelines su iszkilme.

Weikiai zokoninka su kryžiumi ir karunomis traukė in namus garbingojo paikszo, padėjo szwentas relikwijas ant szilkinio pogalwio, iszstatė jas ant pagarbinimo ir dawinėjo szwentas kelines pasileidusio zokoninko buczuoti tikintiesiems. Po tam iszkilmingai su maldomis kelinės buwo nunesztos atgal i klostoriu ir padėjo jas prie kitu szwentu relikwiju”.

Prie relikwiju glaudžiasi ir stebuklingi szwentuju abrozai ir ju garbinimas. Kuningams dar nepakako szwentu kaužu ir draiskalu. Weikiai radosi abrozai Kristaus ir mergės Marijos, kuriuos ēsā ewangelista Łukoszius molawojės. Tuosenesimatė nei dailos maloriaus, nei gražumo žmogystu juose perstatomu, nės jie baisiai buwo bjaurus! Kiti, ne geresni abrozai iszpuolė isz dangaus, ir ant gašo maloriams duodawo be drowos numolawoti.

Tuos abrozus guodojo taip pat kaip relikwijas, ir guo-

donė weikiai pawirto i tikrā garbinimā. Abrozū garbinimā dėlei kėlėsi kruwinos kowos, ir ant guło tai buwo priezasis dėl persiskyrimo bažnycios i graikiszkę ir lotyniszkę. Tu abrozinis ginezas traukėsi per du szimtmecziu. Cesoria Konstantinas V, miręsis 741 m., apskelbė wisus abrozus esant stabmeldyste ir nuwalė wisā sawo žiamę no abrozū i relikwiju. Klostorius Konstantinopolyje jis pawertė i kazarnas, o zokoninkus ir zokoninkes jis iszjuokdina liepdamas jiems poromis paroduoti cirke.

Wakarinėje Europoje ta abrozu ir relikwiju tarnybė isz pradžies rado taip-gi daug prieszginiu. Wyskupus Klaudijus isz Turino sakė: „Jei melžiamėsi kryžiop, ant kurio Kristus numirė, reikia melstiesi ir asilycziospi, ant kurios jis jodiuosi”, kas ilganiu isz tikro ir iwyko! Kiti-gi laikė szitā abrozū garbinimā už labai swarbū. Wienas zokoninkas, idant apmalszinti gosłumo welniā, tamjan prisizadėjo apleisti kasdienines maldas sawo celiėje pries abrozus. Abejonėje, ar jis tame nusikaltęs, jis tai paspawėdojo abatui, ir tas jam pasakė: „Pirma ne kad tu pasilausi meldęsi priesz szwentus abrozus, eik geriaus i kožnā n.ergnami mesto”. — Taip tai mės Europoje iszlikėme pagarbinimā abrozū, ir graikiszkoji bažnycza weikiai juos taip-gi atgal gawo.

Kaip tik szwentas grabas buwo atrastas, kelawo ta diewuoti krikščioniys; prasidėjo kelonės i szwenta žiamę, ir i wisas wietas, kurios per bibliją ingyjo ipatingā swarbę. Juk atlikta kelones ir prie mėsziu kruwos, ant kurios sedėjo Hiobas:

Wienok kuningėlams wisai nepatiko, kad gražus pinigai taip toli nuneszami buwo, ir ju szwenti abrozai i relikwijos darė stebuklus ant stebuklu, idant pritraukti gaujas diewuoczin. Baisios buwo pasakos apie korones, kokios teko netikiams ir apjuokėjams. Szwentieje mokėjo sawo garbę apginti, k. a. szwontasis Gangulfas. Szitas pasiliko užmusztas kuningo, mylinezio jo pacziā, ir staig pradėjo daryti stebuklus grabe. Paleistawė pati, kur geriausiai žinojo, kad jos wyras wisai negalėjo stebuklus daryti, juokėsi tai iszgirdusi, ir szukterėjo: „tus tiek dawo stebuklus, kiek mano pasturgalis gieda”, ir — o drowo — pasturgalis ēmė giedoti!!

Kelonės aplankyman szwentu wietu ir abrozū labians dar inėjo i modę, kada su ja suriszo atpuskus. Perdėjimas su szita nekysta dawė priezasti reformacijai, ir mės turime areczias jam prisiziurėti. Atpaskai yra waiakai szweistainės (czyszcziazus) ir ausinės spawėdės.

Pirmutinėse gadynėse krikščezioniszkos bažnycios tie, kurie buwo iszwesti isz draugybės dėl stambiu nusikaltimū, jeigu norėjo wėl buti prumtaus, turėjo wisas sawo nuodėmes ir piktadėjystes iszpažinti akywauzdojo wisos draugė, tokiā pakutā wadina spawėdė. Kad kuningai igyjo gulybę iszpažinimā nuodėmiu akyse wisuowenės jie permunė in paslaptini, idant padidinti sawo galybę. Popėzius Innocentus III liepė [1215 m.], idant kožnas ant metu nors sykį iszpažintu paslaptai sawo nuodėmes kuningui ir idant pildytu jam uždutō pakutā. Kas spawėdėn neejo, tą atmetė no bažnycios ir nedawė jam krikščezioniszko palaidojimo.

Kožnas suprantā, kokiā milžiniszką gulybę kuningai igyjo taja irėdne, nės jau neszuokant apie tai, kad jie ne tikincziuju iszsiteiraudawo paslėpčiaziausius dalykus, kuriuos galėjo apwersti dėl sawo pelno, no ju prigulejo ar iszrasti spawėdojantisi ar ne, ir jie mokėjo isz tos galybės punktu pasinaudoti, iszruszdami nusikaltėli pagal jo mokesť l..

Szweistainę arba czyszczieu praman. rymiszkas wyskupas Gregoras Didis (590-604 m.). Szweistaines wadinosi wietā, kur pagal jo iszguldymā szweioziamos buwo žmonės

duszos, idant jos walywos ineitu i dangu; tai mat buvo lyg kokia dangiszka dusziu pirtis! Kas pusiau tarp dangaus ir pragaro karojo, tas galėjo tikėtis, kad jis ganėtinai ilgai prakaituos ugnyse szweistainės — nės ugnis buvo irankiu szweiczianciu —, jeigu kuningai, kurie su dangiszkaisiais pėrėjais žinojosi, už piningus jo nenusius anksezius i dangu, sawo gerais žodžiais. Suredymą szweistainėje žinojo tiktai kuningai, ir dėlto jie tiktai galėjo sudyti, kiek reikės misziu dėl ismeldimo duszios isz szweistainės; — bet tos miszios nėkuomet dykai nesilėnikė!

Pridrikas Didis syki nukako i wieną klostoriu Klėwėje, kuri buvo seniejeje ereikiai iszstatę, idant ten butu skaito mos miszios dėl ju iszpirkimo isz szweistainės. „Na, kada mano pusbrolai bus ant galo iszmelsti isz szweistainės ugnių?“ jis paklausė rustokai gwardijono Szitas žiamai, hnktelejo ir atsakė: „kad to taip tikrai nėsą galima žinoti, bet kad jis jo mylistai tojau apie tai pranesęs, kaip tiktu pare sianti žinia isz dangaus“.

T. b. d.

Magryzes atgal.

ETIUDAI ISZ GYWENIMO LIETUWOS UKININKŲ.

III.

Nežinan, kas su manimi bus, jeigu ilgai czion pagy wensiu. Noriu gero daryti dėl žmonių, bet kur link nenū sikreiptu, wisur lend i mano akis mano nemėnota silpnybė. Žmonės akli, nėko nesupranta ir nenori klausyti, ką jieems sžeuku. Nors isz k tos pusės dažnai reikia ir ma susiprasti, jog mano žinė auklėta ne dėl musu žmonių. Asz agronomas esmi isz mokslinio paliwarko, kur dėl dirbimo žiamės, treszimo, dėl trobu, wisokiu brangių mašzių nėra gailima pinigų. Ten asz iszmokau, sztai dėl paweikslo isztaisyti kelmuotą balą i puikią lauką. Žinau, kaip tą mė darėme: iszkasėme gilus griowius wisuose krasztuose balos; pagriowius apsodinome balinėmis žilwitėmis (Salix helix ir S. aquatica); rudeniop balą buwo sausa. Tada su nuora giniu plūgu (dėl dwejato arklų) nugrandėme kelmus; juos sudziowinę sudėgnome ir pelenus iszskirstėme po wisą balą. Pawasaris dawė kuo geriausią lauką. Bet tai atsėjo arti 30 rublu margė.

Mokiau ir musu lietuwius tą daryti, nės mano apigardos kaimuose arti 10 procentu yra tokiu balu. Wyrat isz klausė ir nėko neatsakė, taip kad asz susigėdau. Isz kitos pusės: kad jie ir norėtu padaryti, tai neturi walės. Sztai per mano lauką teka upelis; ten, kur jis baigiasi, stowi mano ma lunas. Nors widuwasaryje jis nemala, bet pawasariop ir rudeniop jis pitlyja gerai. Upelis iszteka isz nedidelo aze-

jog 3 isz pradzninku sėdėje po 2 nedėli kalinėje. Ir tiesa: jie wis-gi nemokėtu: naudotiesi isz tu balu, balą ir pasiliktu balaju rankose, tuomi tarpu ma lunas nebegalėtu malti.

Nors kad jie žinotu zokoną Maskolijos, kurs „susiaurina prową sawystės dėl naudos antrojo“, tai galėtu mano ma luną nunuogti; bet kas jiems tą pasakys! Tai wis maži daigtai, tai wis trupiniai gywenimo, kurie nedaug tegali pagerinti gywenimą musu ukininku. Norėziam standžia apraszyti apskritai tą gywenimą, bet asz esmi pribuiszis czion, maža tesupratau tą gywenimą ir lyg kolek dar pats mokiusiuosi ir stengsiuosi iszmanyi ti. Dabar-gi pratėsiu dalyką jau užkludytą pirmuosiuose mano rasztuose, dalyką apie tai, kur dedasi bežiamiai musu kraszto, kuriu prisiwise kaip kuriuose pawietuose jau 50 procentu (Panewėžio pawietas.).

Patarsiu kelais žodžiais apie priezastis, isz kuriu kaipo isz neiszsekanczio szaltinio wercziasi juodas dumblias bežiamystės tarp musu ukiuinku.

Yra žinomas daigtas, jog sulyg silpnumu gywulo eina ir jo weislingumas. Taip, dideli ir galingi gywulai gindo tik po wieną waiką ir tai newisumet kasmet: bangžuwė wieną per 3 metus, slonius 1, karwęs 1, retai 2 wersziu, didžiosios bezdžionkos po 1 kudiki, žmogus po 1. Tuomi tarpu widurinio tobulumo gywulai weda po daugiaus; awys — dwymius, kraujažakės žwėrys bent po kelis ant metu, kiaule — 10 iki 12, pauksztės arti 10 ir daugiaus, žuwys — szimtus, kirmėlės szimtus ir tukstanczius ir tai bent po kiek sykiu per metus. Tai wis priguli no darbsztumo, su kokiu dėl sawęs sugaudo peną: darbuojasi daug, mityba sunki, gywenimas trumpas, tad ir weislingumas didesnis.

Dabar tą padėjimą akyje turėdami, persikelkiamė i žmogaus giminę, o paregėsime, jog ir czion tas prisakymas gamtos taip pat darbuojasi. Wa skaitlus senybės bajoru karaliszku giminiu ir tt. Dėlko daug isz ju seniai iszmirė ir dabar iszmirszta? dėlto kad jie isz seno nesirupino apie gywenimą, mažai darbawosi: ju esybė žmoniū instatymais buwo apginta ir per tai gamtos darbingumas tame dalyke susimažino ir ant galo susilygino su 0.

Isz kitos pusės, dėlko izraėlitu procentas gimimo daug yra didesnis už kitas gimines musu kraszte? o dėlto kad jie labai blogai minta: kas nežino, kaip jie su 1 silke esti sotus per dieną wisa weimyna!

Nenoriu czion užkludyti nei statistikos nei daugybės paweiksliu, uės per toli mus nuwestu szalin no musu užduotės pirmosios.

Dabar gryžtame prie lietuwiu ukininku. Kur tik buwo mažiaus žiamės duota ukininkams arba kur žiamė blogesnė, ten weislingumas ju yra didesnis. Po ranka neturime statistikos gimimu dėl dideliu plotu szwestos. Bet paimsime tik dėl Kauno rėdybos.

rėlo, kuris telkszo tarp balu kelmuotu ir rudyniu pawersmiu. Wisos tos balos ir azerytis pateko ukininkams, nės mano tėwelis nepriėmęs laike 'Instracijas'. Ukininku syki norėję iszgrusti griowi ir nusekdinti azerą, per ką ir bala liktu sausesnė, taip kad galwijai ineitu. Bet mano tėwelis neleides. I nelengwu buwo doram seniokui apginti sawo

Pawietas	Tiek desintinu ant 1 wyro 1880 m.	Tiek priaugo no 1858-1878 m. žm. no 100 proc. ukininku
KAUNO	1.5	15 - 20
Panewėžio	1.9	20 - 25
TELSZIU	1.9	25 - 30
RASEINIU	1.6	20 - 25
Wilkmerges	2.2	25 - 30
ZARASU	2.3	30 - 35
SZAULU	2.8	20 - 25

KAS-MET	Wertu-	Tiek pro-	Tiek isz-	Tiek u-	Kiek
ge-	mas 1	centu wi-	sz-	kininku	arklu
ma	desint.	sos žiamės	duota	neturin-	ant 1
ta	žiamės	teko ukini-	paszp.	cziau ark-	wid.
	abelnai	kams	1883 m. lc	1887 m. ukin	
3.9	73.6 rb.	40	97	281/2	2.8
3.1	97.45	40 - 50	81	114	2.2
3.6	50.22	50 - 60	65	80	2.0
2.7	70.42	40 - 50	56	98	2.7
3.8	79.20	50 - 60	45	108	2.10
3.0	65.70	50 - 60	161	68	1.8
2.8	70.33	40 - 50	77	50 1/2	3.86

malunėli; reikėjo paszaukti assesoriu su uriadnikais ir žandarais, kad iszwaikyti ukininkus isz balos. Girdėjau,

Szitos skaitlines yra labai nepitnos, nors officijalisz-kos. Bet ir isz ju jau galima matyti patwirtinimą tos

teisybės, kad ten žmonės weislingesni, kur bėdniaus gyvena. Taip ant I galvos isztenka žiamės kuo mažiausiai Kauno, Raseiniu, Panewėžio pawietuose; ten ir gema daugiaus. Daugiaus žiamės — Szaulu, Zarasu, Wilkmergės pawietuose, ten mažiaus gema, iszimant Wilkmerges paw. Jeigu newisiszkai gali pritirdinti kaip kurias skaitlines pagal waldymą žiamės per I zmogū, tai kita prisipildo isz derumo žiamės ir rupėjimo uždirtbti luoszałui. Taip, Zarasu walsezionys neisztekdami nuosawinės žiamės ima daug paszpirtu, kad uždirtbti kur kitur skatiką ir per tą padidinti sawo turtus; tuomi tarpu Raseiniu pawieto žmonės neturi kur uždirtbti ir už tai wisi sėdi sawo namuose ir weisiasi neiszpasakytai. Wilkmergės pawietas gyvena kuo geriausiai, nės jis turėdamas žiamės tiek, kiek reikia widutinei szejimynai, darbuojasi kaitriai sawo name ir nelabai rupinasi narstytiesi kur kitur.

Isz eilės, kur paženklinta yra prieauga žmoniū per 20 metu, regiame aiszkiai tartum iszpekimą musu padėjimo apie weislingumą, nės kur turėjo žmonės mažiaus žiamės, ten ir mažesnė yra prieauga gywentuju per 20 metu.

Bet tai nei kiek nepriesztaurauja musu padėjimui, nės, kad ir daugiaus gema tarp ubagasziū, tai daugiaus juju ir iszmirszta, nepaspėdami sustandėti isz blogo maisto, ubagiszku grinceziū; negali žmonės sziltai waikus aprėdyti, soczial pripenėti, nės sausa duona ir iszkeptos bulwės mažū gali užlaikyti standumą suaugusio, bet ne gležnų kunų waikueziū. Dėlko laikė gawėnės kuo daugiausiai iszmirszta musu waiku? Tai juos susilpnina lėgtinė, bulwės ir nebalintinti batwiniai, o susilpnintas kunas lengwiau pasiduoda iwairioms ligoms, kuriu taip daug esti stojant pawasarinii. Diewabaimingi lietwiai tegul padėkawoja narsioms kuningėlams, kurie taip rupestingai liepia laikyti pasninkus ir gawėnes, nės per tą ibaudimą bus musu mažesnis skaitlus ir likusiems lengwias bus gywenti. Bet kas-žin ką tie musu kuningėlai atsakys, kaip juos diewas paklaus, dėlko jie ardė jo prisakymą: gywenkite ir waisinkitėsi!

Ir taip kur buwo mažiaus duota ukininkams žiamės, ten ir mažiaus priaugo gywentuju. Czion reiktu užsiminti apie Telsziū pawietą, kur žiamės duota buwo no ponu 50 iki 60 procentu, tuomi tarpu anais czėsais gywentuju ukininku buwo nedaugiaus kaip kitur. Taip, czion regime, jog Telszicziai platinosi walwai per 20 metu, kolek turėjo doros kiek žiamės dėl iszdirbimo. Kaip wisus dirwonus iszkoszė, taip kad jau daugiaus žiamės nebeliko naujai arti ir ukininku prisiweisė tiek, kad ir jeib koku dirwu isztenka ant galwos po 1.9 desint., tada jie pradėjo dar labiaus waisintiesi, bet taip-gi daug ir mirti; žiamė-gi ten pigi, (50 rb. už des.), ir nės jos neperka; paszpirtu mažai teiszima. Kitoniszkaip dėjosi Zarasu pawiete. Žiamės jiems teko 49.4 procentai wiso pawieto (kuomet kituose pawietuose mažesnis procentas teko), ant galwos ir dabar dar prisiema po 2.3 des. dirbamos, weisiasi isz lengwėlo, mirszta taip-gi; uždirtbinėja apie Dinaburgą, Rygą, lanko Petropilę rudenio, už tai ir žiamės jie nekela augsztyn su preke. Szitas pawietas kuo geriausias rasodnikas dėl latwiu, kuriu czion jau labai daug. Zarasieziai tokie žmonės, kad ir arklū mažiausiai laiko, nės kam jiems: žiamė neužmoka už darbą, geriaus swiestą sukti ir Dinaburgan wežti, arba insidėti bent poskelę, kaip wažiuoja Rygan ar Petropilėn griowiu kastu, muru murytu, upes grundytu ar pilu piltu.

Tuomi tarpu Raseiniečiai gawo mažą žiamės, tik 42.2 procentu wiso pawirsziū, nėkur neesidami darbuojasi apie ją laikydami kuone po 3 arklus [nės daug balu dėl ganymo ju], iszarė jau 40.6 procentus duotos žiamės, t. y. tiek kiek

reikia, nės galai dirwu ju spirtias' ar lieknuose ar griowiuose. Mažai jie tēduoda ir kuningėlams, už tai isz jaunu nei winas ten nenori eiti. Jie žino tik waisintiesi ir waisintiesi, užėjus ligai mirti tukstanczius per wieną gawėnę. Mieso $\frac{2}{3}$ isz wiso pawirsziū to pawieto priturėjo gywentojus no to judėjimo gywenime, koks matosi kitur. Ten gywentojai moka dažnai iszmarinti daugiaus negu priwaisinti, kaip tai atsitiko 1884 m. Sunkus ju gywenimas iszstamia juos ir tēwynės kitur; taip, nėkur nėra tiek neatsiliepiancziū ant priszaukimo i kariumenę kaip Raseiniu ir Kauno pawietuose, nės Raseiniuose ukininku neatsiliepė 1881 m. 18 berniokai, 1882 - 139, 1883 - 152, ir 1884 - 150; Kauno-gi pawiete 1884 m. neatsiliepė 151 bern., kituose-gi pawietuose nepereina per 100. Paskutiniuose metuose žinoma daug aiszkiaus wisi musu sutarimai iszeina eiksztėn, ir mės neužiłgo pratėsimė apžwalgymą prad. tą; szii kartą-gi nori nustoti nors ant pasakyto jau, nės prisipažystu meilingu skaitytojui, jog gawėnė ir manę susilpnino.

Galima manę paklausti, kur asz ikiszau priežastis kurios weisia bežiamius, juk-gi prizadėjau jas iszreikšti. Tiesa esmi kaltas to neparodęs kaip ant dēlnos, bet priežastis to slepiasi tobyltėlėje skaitliniu, eilėse, kur mada szwietas turi žiamės, kur per didelė prekė jos, kur daug ukininku neturincziū arklū ar mažai teturincziū ir tt.

Pirmoju eilėn perėjo žinoma ir tie, kurie turi l arba ir mažiaus desintinu; žinoma tokie ukininkai staczial turi prisiskaityti prie bežiamiu, nors žodis 'bežiamis' ne witoja kaip 'kampininkas', apie tai bus tolaus pakalbėta. Je kaip kurinose pawietuose labai augszta prekė žiamės, ten žinoma mažo turto bežiamiai negali nusipirkti, kaip tai Panewėžio paw., kur desintinas esti po 160 rublu. Tiesa, instatė mums caras ir bankus dėl pirkimo žiamės, bet tie bankai ukininku isztraukia isz musu daugiaus kruwos juoko negu pagyrimo. Apie bankus taip-gi bus pasakyta sawo czėse.

Dabar baigsiu szitą rasztą užmindamas lietuwiams prisakymą diewo, duotą Adomui ir Jiewai. „waisinkitėsi ir dauginkitėsi!“ Waisintiesi kiek wienas nori ir gali, nės ju taip sutwertas yra. Bet su dauginimusi kita pasaka: tegul kuningai musu iszmokins mus, kaip iszpildyti aktrają dal prisakymo; tegul jie pilni dwasės szwentos pasakys mums, kaip permanyti eilę isz tobyltėlės musu, kame pasakytą yra, jog kur mažiaus žiamės ir ji ladokesnė, ten ir pasidawinimas gywentuju užturėtas yra. Czion ju dwasė szwenta nutils, nės jie tokios neturi; ta dwasė szwenta yra insikonyjusi teisybeje, kurios taip rupestingai jieszko mokslas, oiwilizacija. T. b. d.

BOLESŁOWAS CZERWIENSKIS.

Lenkai szįdien taip, kaip wėžiai, atgul eina, ir dėlto daug sznekėdami apie mirimą kokio kuningo, wisai bewalk nemena žmoniū, kurie sawo pajiegas paszweloczia dėl apszwietimo darbininku ir dėl praplatinimo socjialistiszko subruzdžio ju tēwynoje. Taip neseniai mire Lwawe lenkū dainius ir žurnalistas Bolesłowas Czerwienskis, žinomas darbininku wadowas, o drauge ir karsztas patrijotas. Aplink 1870 m. jis, tik ką 20metis jaunikaitis, pradejo sawo rasztininkawimą. 1877 m. Galioioje prowos priesz socjialistū nukreipė aki Czerwiensko ant socjialistiszko krutuwo, jis tyrinėjo mokslą apie draugijinę ukę, užmezgė pažintis su socjialistais, ir pats likosi socjialistu. Kad 1879 m. wadowai socjialistu buwo suimti, Czerwienskis paėmė wadowystę, rėdė 'Pracą', o budamas iszkalbiu mokėjo darbininkū žabai patraukti susirinkimuose, kaip ir uždegti juos dainuotėmis, tarp kuriu 'Raudonoji karuna' taip, kaip Murall-leise, trumpame laike tapė wisur mylima. Prie to wis

Czerwienski nebwo kritikiszkū mishnoziūmi, ir dėlto jis nesyk gryžo i dėmokratiskai patrijotiską abazą. * Wienok da puskutiniū metu sawo gywenimo jis paszwentė sawo pajiegas tiktai reikalams darbininku, kurie žinoma ji minės wisumet su gnodone.

SHENANDOAH. Wytanto draugystės suszanktame susirinkime 13 d. gegužio Szlupas laikė praneszimą: „Lenkija puokanti ir mes“, kur sziekėtojas priminė, kad Lietuwa no 1669 m. buwo suwienyta su Lenkija. Czion no Zygmanto III (1587 m.) prasidėjo persekiojimas stacziatikiu, no 1717 m. buwo iszdudomi insiatymai priesz dissidentus, kuriems uždraustu statyti bažnycias, sawo pasiuntinius semian siusti, uředus turėti ir tt. Kada Stasys Poniatowski, po iteknie Rusijos, tiesose dissidentus sulygino su katolikais, lenkai dare konfederacijas priesz karalu ir dissidentus Grumzdė wisatinė ukėsinė waina. Maskolija tada apmalszė truckszią kelanczius (Kaszcziszka). — isz k.tos pasės ponija tik gerė, tarp sawęs waidus kėlė ir wienu gimine užjodinėjo ant kitos (dar 1817 m. toks užjojimas atstiko Naujapilės waiwadysteje). Polytikoje lenkai parsidawinėjo uz piningus swetimoms walsztojoms; wisur buwo nerėdus; žmoutu gi nuwergėmas didelis. Nebeiszg. lbejo Lenkiją nei Konstanteja 1791 m. Tame laikė atsižymejo lietuwis Tadeuszus Reitanas, gimėsis 1742 m. Naujapilės waiwadysteje; jis mokinosi pas Ljorus Warszawoje. Jis prisidawė su pušku kazoka pries konfederacijos Baro; po apgalėjimū jis bego už rubežius ant trumpo laiko. 1773-75 m. jis buwo paslu no Naujapilėnu i delegaciszą seimę, kur diduma senatoriu ir paslu buwo parsidawę. Waidas dėl marszalkystos: Poniuskis likosi per karalu užtwirtintas dėl Lenkijos, o dėl Lietuwas — Mikolas Radiwilas. Reitanas reikalawo waino aprinkimo marszalkos seime, o ne konfederacijoje; už tai jis sudan konfederacijos tapė statytas, ir no jo atimta garbė ir turtas. Geisza tuomet papirkti ir lietuwiszkus paslus: Reitaną, Karsoką ir Baguszewycziū. Po tam Poniuskis dowanojo Reitanui 'infamiam'. 1795 m. Reitanas isz proto iszėjo; dar 7 metus gywenęs, sudaužtu stiktu jis pilwą persiskriodęs mirė. — Iszeiga tokio elgimosi buwo ta, kad susėdū Lenkiją ir Lietuwą suardė; no 1812 iki 1830 m. Lietuwa buwo po waldžia „geļtonosios kningos“. — Ir lietuwiui szįdien taip pat elgiasi! Karszcziausi ginezū wedawū yra dėl tikėjimo reikalū, o per tai stowa musu darbnose. Peszty es ir kolojimasi r girtybė weda i prowas. Polytikos reikaluose mes ar nėko nesirupiname ar parsiduodame: Amerikoje dėmokratams ar republikonams, darbininku neprietelams, o Europoje maskolams ar wokiecziams, ir tai daro kuningai, k. a. Zyliskas, Jurkszatis isz Staugu ir kiti, lygtai kaip ir sziaip mokinti, k. a. Al. Kurszatis, Emaras, Muraszka ir tt. Nėkur nėra teisingo, stataus kelo ir sutikimo. Szwiesa, piatinama per 'Auszrą' ir L. Balsą, užtinka paines: žmonės nesirupina ję supradi: mat 500 metu bandžiwos ir kuningaszkas jungas atratino žmogu no pasigėrėjimo walyste ir apszwaista. — Nėra sujudimo tarp wisu sąwariu, labiausai gi tarp moterū, kurios paczios prietaringos augina waiikus prietaruo, se ir apskretime, o kitos waiikus tyczia badu marina, kaip padirė Paczėsėnė Naujorke. Tarp prietarū czion paminėsimė: kudikiu kojū ir ranku kryžiawojimą dėl pasmagiuimo ju augimo; jei waiikas žiamės eda, tai esą dėlto, kad einant nėszezai moteriszkei kas-žin kas žiamės pametė po koju; waiikai nūgaiszta, pilant ant ulyczios wandeni, kuriame juos prausė; wyrus pratina no girtybės duodamos pirmdėlės juodos katės myžalu gerti; jei waiikai rėkia (dėl gėlos skilwyje), duoda jiems gerti wandeni su pelenais isz sudegintus klyno skiautės isz senū tėwo keliniu; waiikus i lōw

mėžanczius pagūdo ant slenkisnio ir su pancziū musza; baļtas szunszudis, sutrintas i sznapsę, duodasi gerti no pažandziū; szamas isz burnos waromas yra pucziant krikszto tėwui i burnukę kudikiu! ir tt. Wa ant ko mus atweda tamsybė!! O juk kitur moterys szwariai ir walywai elgiasi, net siekia polytikos reikalus. 1848 m. Prancuzijoje moterys reikalawo lygybės lyczu tėwynėje ir susibrolinimo tautu (Riboyet]. G. Sand kurstė sawiszka moteris. Isteigiamū buwo moteriu klubai. Reikalanta perskyros moterysteje ir prieciegos pries amatu. Szįdien ten weikia Deraimes, Auelert, Barberousse, L. Michel, Rouzade, Minck. Moterys ten turi sawo laikraszczius. Czion-gi, Saw. Walsztojose, jeigu tik lietuwiui nepažysta moteriu taip garsiu kaip Delacluze, Parsons, Jacobi, Beecher ir daugybę kitu. Musu moterys no swetimuju gerąją pusę neperėmė, tik priėmė ju blogus darbus. k a. kekszawimę, gittuoklawimę, dawatkystę. Musu moteriu jieszkiniai yra ar paleistuwingi ar nenandingi. Reikia ir mums moteriuu draugycziū ir idant moterys eitu nors i literariszkus susirinkimus. No motynu priguli ir Amerikoje ateitė lietuwywystės; dabar juk motynus tyczia kraipo musu kalbą, waiikus mokidamos sakyti: iszsimawinti, rupas, dressė, Pyter, Merė, Džanuk ir tt. ažuot lietuwiszku žodziū. — Jeigu mės neatsikreipsime atgal, laukia musu amžina pražutis! Mės stowime ant kraszto bedugnio: apsidumokiamė, ar i jį szoksimė ar ne! — Potam buwo deklamawota keletas dainu, perskautytas rasztas „Simelo tėwas“, ir laikytas praneszimas apie Pridriki Kurszati.

LIETUWA. Maskolu wyresnybė isz Wilniaus ketina siusti koki ten Lutostanski, buk žinową lietuwiszku dalyku, žinoma, perekincziką, dasižinoti, kaip iszsiplatinę lietkingos, kokiū budu jas perweža isz užrubežio ir tt. Žiurint ant dwasės dabarnyksztes waldžios, ant jos noru ir supratimu, negulima tikėtiesi, kad ji nusileistu silpnam; tiktu isz wienu eidami wisi lietuwiui dabar gali szio-to iszreikalauti. P. Lutas.

WATERBURY. Tas tik nemato blogo elgimosi musu dusziū gelbėtoju, kas užmerkia akis ir nenori regėti. Asz puts ibaugintas pragaru daug padėjau truso gruodyje per-eitu metu, kad surinkti dwidorėlines no brolu lietuwiu atwaziawusiam kuningui Juodisziniui dėl atsilankymo dažniaus kirptu aweles: diktą krepszi pririnkome ubagpiningiu. Gerai sekasi Plymoutho paleistuwiu trjaczėi: sztai Warnagiris kelisyyk wargintas per bobelkas, wedžiotas i sudą, pawargėlis, pliksus, padegėlis, tartum nėko nebeturės, o czia kaip Plymoutho lenkai raszo i 'Ognisko', turės per 29000 dorėluku. Kaip greitai per kelis metus susirinko toki plukoztą aukso nėra ant garbės diewo, o ant paleistuwystės. Kada mės ateisime i iszmanymę? ar ilgai kėsime tarp sawęs paleistuwius, dykaduonius, skriaudėjus musu waiiku, ardytojus giminiu? Jau manę iszgydė no to nedorumo Juodiszius: tegul jis 10 sykiu waziuoja i Waterbury, negaus no manės nei sulūžusio penno. Nenoriu daugiau platinti paleistuwystę. Musu trjatus tartum isz galwos iszejusi lak-sio po wisus lietuwininkus, renka ant Freelando bažny-cios upėras. O kaip girdėti, tą bažnytėlę parapijonys bijosi atlankyti, kad neužgriutu, ir po wisu loteriju, apėru net pora szimtu skolos iszmokėta. O kur kiti piniagai dingo? o apwersti ant pirkimo namelu dėl gaspadiniu, mergul! Ir asz rinkau Waterburyje ant tos bažnyczios, o Sadtanckas Union Cityje, surinkusiu \$ 21.45 nusiuocziau per Money Order Juodisziniui praszdamas, kad apgarsintu nors Wienybėje, kas dawė ir kiek ant bažnyczios, o iki sziai dieniū nėra jokio gando, per ką man rugoja dawėjai ir užmetinėja, kad tobešą pas manę. Persipraszau brolus, kad negerai dariau rinkdamas, pritikiu butu mums sunaudoti proce kurią dirbome, ne kad duoti dykaduoniams: nės neina ant to, ant ko mės apėrawojame; jeigu eitu, tai Freelando bažnyczia ir kitos butu auksinės. ne lubos pultu ant galwu parapijoniū, kaip tai tikosi neseniai. Dėlto-gi daugiau asz nekada neeisiu rinkti, ir jeigu pas katrą ateisiu, imkite lazdą ir iszmuskite, taip-gi ir asz darysiu, jeigu kas pas manę užklutu. Nenoriu sawo proce ir rankas pridėti prie to, kad platinti paleistuwystę tarp musu awininku. Jezus neliepė juk diewo tarnams lobiu jieszkoti ant žiamės ir paleistuwiauti. K. A. BALTRUKONIS.

Užmokėjo už L. Balsą: J. Tanckus \$ 2, J. Rainys \$ 2, K. Bukawietis \$ 3, W. Bubelis \$ 1, J. Szimanskas \$ 1, J. Marna \$ 1, W. Skrituļskas \$ 1, J. Maliszaukas \$ 2.

Lietuwininkai! žiūrėkite, regėkite musu dideli baigiamą jau ispardavimą puikiausiu drapanu dėl wyru ir waiku už mažesnę prekę ne kaip kasztuoja padarymas! Nepraileiskite progos, kur galite užžėdėti 50 centu ant dorėlo. Paminkite wietą! **M. ROHRHEIMER**, drapanu ir skrybėlu kupezius, No. 11 N. MAIN ST. Shenandoah Pa. Perdėtinis: W. A. Engel. Ateikite!

DOWYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST., Shenandoah Pa yra wyriausias ir seniausias agentas dėl ispirkimo no ug nies ir dėl apsergėjimo gywaszio; reprezentawoja geriausias ir didžiausias kompanijas. Lietuwininkai norėdami apsisergeti no gywaszio ir no ugnies atekite pas manę, ir to jus nepasigailėsite.

LIETUWISZKAS SALUNAS

Petro Bezgelos

Geriausias AŁUS, CIGARAI, WYNAS ir LIKIERIAL. Ateikite lietuwininkai pas lietuwininką! W. COAL ST., cor. Jardin, SHENANDOAH.

JOKUBO MATULO

KRAUTUWE WYNO, LIKIERIU, CIGARU. Taip-gi atų parduodu kegėmis. Geriausias arėtkas gausi gallonais ir kwortomis! NORTH MAIN STREET, SHENANDOAH PA

MOTIEJUS MARCINKEWYCZIA
ant JARDIN st., artymais Coal st.

Łaikau szauciszka dirbtuwę ir siuwu ant orderio czebatus ir czewerykus kaip dėl didelu taip ir dėl waiku; priimu nesziotą apawą dėl sutojymo. Pigiaus darau ne kaip wisi Szenandorio szauciai. Ateikite pas manę, brolai lietuwininkai, o džiaugsitėsi ilgu dėwėdami mano darytą apawalę.

Dr. J. W. McCauley

DAKTARAS & CHIRURGAS,

ant EAST OAK ST., SHENANDOAH Pa. arti Operos Namu; buwėsis d-ro Shadle office.

MAX REESE,

21 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA Wisatinis AGENTAS dėl Hamburgo ir Brėmės garlawnu kompaniju; laiwakortės už pigiausia prekę. Taip-g' siunciu piningus i Europą, duodu daug rublu už mažai dorėlu. Užekite pas manę, o neapsigau ite.

Thomas Slattery,

CZEBATU IR CZEWERYKU KROMAS
PIGIAUSIAS MIESTE.

Turiu naujo taworo ant \$ 5000 wertybės ir parduodu už tiek, kiek jis kasztuoja pabrīke. Dėl sulopymo priimu pagal reikalę. Namuose Beddels Brick, skersai paczto W. CENTRE STREET SHENANDOAH PA

Joseph S. Whitehouse

ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah

K. RAULYNA'ITIS IR S. ZDANAWYCZIA

užsidėjome kraucziszka kromę, ir padarome wisokias drapanas kuo geriausiai. Brolai lietuwininkai isz aplinkos užekite paziūrėti; turime wisokiu gatunku materiju ant iszsirinkimo no \$ 9 iki \$ 30. Darbas pirmos klasės! Raszant gromatę adresas: L. B. 507.

W. CENTRE ST. MAHANOEY CITY, PA

L. GOLDIN,

Warszawinius aptaisus su liemeniais wisokiu gatunku ir palaidinius, geriausius Szenandoryje, kur parduwiau už \$ 12. dabar parduodu už \$ 9; surdotus su liemeniais, su skwernais parduodu dabar pigiaus ar: už \$ 13. Dėl waiku no 4 iki 13 metu aptaisus už pusanthro dorėlo. O kelias placziaus i galus ir neplacziaus, ką pirma pirko už puspankto, dabar už pusketwirtho dor. Jei taworas nepatiks, permainsiu ar piningus atgal gražinsiu. Parduodu skrybėles, dziegorėlus ir tt. Zenklas skersni ulyczios, numeris stowi ant lango. Neineikite i kitę kromę, kaip tik po No.

11 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA

KRAUCZISZKAS KROMAS

JONO MIEŁDAŻIO.

Darau uniformas ir kitokias drapanas wisokiom mados; prekia (czienia) yra iuderiama; drapanos ant orderio. Draugyseziu drapanas galima gauti wisokios mados. Wisos aptaisas yra padaromas geriausiai.

6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH PA

MASTINIU TAWORU

DIDZIAUSIOJI KRAUTUWE

gražiu juodu KASMIRU,

JAKUCZIU su puikiais ISZSIUWIMAIMS

SZIEKU ir PAGRAZINIMU,

SZIEKU WISOKERIOPU

DIWONU BE GAŁO

KLEJONKU,

GRINCZIOS ISZKŁOTWIU,

WISKAS NAUJA IR PAGAL MODĘ,

NAUJAUSIOS MATERIJOS dėl DRAPANU

MAMOTH STORE

P. J. Monaghan,

28 S. Main St. SHENANDOAH PA.